

Turizam i zdravstvena sigurnost

JASENKA KRANJČEVIĆ

Zbog pandemije Covid 19 i njenog snažnog utjecaja na domaći i međunarodni turizam, različita tijela na različitim razinama (od lokalne do globalne) prate i analiziraju promjene te kako one utječu na njega, ali i na ostale segmente gospodarstva. Od lokalne do globalne razine traže se relevantne informacije i podaci kako bi se donijeli zaključci o novonastaloj situaciji te pristupilo osmišljavanju i provedbi različitih mjera za ublažavanje stanja. Svaka od ovih mjera „vuče za sobom“ posljedice, ali u izvanrednim situacijama za kvalitetne odluke dobro je raspolagati sa što većim brojem relevantnih promišljanja i pokazatelja.

Pandemija kao svjetska ugroza, pokazala je da je turizam snažno povezan i ovisan o zdravstvenim prilikama ne samo na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj, već i na međunarodnoj razini.

Poznato je da turizam ima interdisciplinarnu dimenziju, a ovisno o njegovom prostornom obuhvatu i intenzitetu, do sada se ona više ili manje pratila kroz njegov utjecaj i povezanost s ekonomijom, pravom, prometom, okolišem, prostornim planiranjem, arhitekturom i dr. Sada, kada je turizam pogođen pandemijom, vidljiva je njegova možda zanemarena dimenzija, a to je zdravstvena sigurnost turizma¹ (od lokalne do globalne razine), ali

¹ Zdravstvena sigurnost u turizmu je širok pojam. Zdravstvena sigurnost u ugostiteljsko turističkim objektima regulirana je različitim pravilnicima (za ispravnost vode, ispravnost hrane, pripremu hrane, zbrinjavanje otpada i dr.). Zdravstvena

na drukčiji način. Poznato je da zdravstvena sigurnost turizma značajno ovisi o pridržavanju zdravstvenih propisa, zdravstvenih prilika, ali i organizaciji nacionalnog, regionalnog i lokalnog javno zdravstvenog sustava. Upravo ova zadnja činjenica pokazala je da tamo gdje postoji kvalitetno organiziran javno zdravstveni sustav na humanim načelima da se pandemija koliko toliko držala pod kontrolom te nije i da nije značajno utjecala na opstojnog zdravstvenog sustava.

Stoga je možda sada vrijeme za preispitivanje postojećih načela i postavki održivog razvoja turizma, njegove interdisciplinarnosti, a time i zdravstvene sigurnosti turizma na svim razinama.

Bez obzira kako će se osmišljavati oporavak turističkog gospodarstva nakon pandemije, nesumnjivo je da će zdravstvena sigurnost u turizmu dobiti novu dimenziju i to kroz uspostavu novih odnosa s ekonomijom, pravom, prometom, prostornim-planiranjem, arhitekturom, prihvatnim kapacitetom, zdravstvom, poljoprivredom, kulturom, sportom i dr. Pri tome se podrazumijeva da nije važna samo zdravstvena sigurnost turizma, već i zdravstvena sigurnost domaćeg stanovništva.

Sve to upućuje da će uspostava novih interdisciplinarnih odnosa u turizmu vjerojatno tražiti promjene u organizaciji turizma, jer će se on između ostalog povezati sa zdravstvenim podacima iz zemlje iz koje dolaze turisti, prometom i domicilnim

sigurnost podrazumijeva i zbrinjavanje turista prilikom nesreća / udesa stranih i domaćih turista što je povezano sa sustavom MUP-a i zdravstva, a ponekad i vojske.

zdravstvenim sustavom, kako u vrijeme glavne, a tako i izvan sezone.

Turizam će sve više biti povezan s osiguranjem zdravstvene sigurnosti² i praćenjem javno zdravstvenog sustava gdje se odvija turizam. Navedeno znači da će u novim odnosima pitanje zdravstvene sigurnosti postati važan segment u pripremi putovanja, odabiru destinacije, ali i pružanju usluga u turizmu.

To podrazumijeva da će u post covid vremenu, postati važno osiguranje zdravstvene sigurnosti, kako pojedinačnih zatvorenih tako i otvorenih prostora u kojima se odvija turizam (zgrade ugostiteljstvo-turističke namjene, zgrade za kulturu, zgrade za zdravstvo, zgrade za promet, zgrade za sport, zgrade za zabavu, plaže, parkovi i dr.). Provedba zdravstvene sigurnosti turizma povezana je sa zdravstvenim sustavom kako na lokalnoj razini, razini turističkih destinacija, regionalnim razinama, nacionalnim razinama, ali i globalnoj razini.

Ukoliko se u dogledno vrijeme ne nađe cjepivo, u svim prostorima gdje se odvija turizam, potrebno je osigurati strožu socijalnu distancu i higijenu (ugostiteljski prostori, plaže, javni bazeni, zgrade za sport, zgrade za kulturu, suvenirnice, trgovine i dr.). U tom slučaju bit će potrebno mijenjati / dopunjavati pravilnike, preporuke, planove i studije o mogućim prihvatnim kapacitetima u kojima se regulira max broj turista na pr. za plaže, hotele, bazene i dr. Za osiguranje zdravstvene sigurnosti postavlja se pitanje kako usmjeravati kretanje turista unutar i van određenog prostora s održavanjem socijalne distance?

Ukoliko bi se pojavljivale slične zdravstvene ugroze nameće se propitivanje zbrinjavanja oboljelih u velikim resortima kroz osiguranje dodatne higijene i socijalne distance, ali i organiziranja moguće samoizolacije u

hotelima, apartmanima, dvoranama, šatorima i/ili bolnicama. Kao pravno pitanje postavlja se ono o zbrinjavanju stranih ili domaćih turista, a koji imaju nekretnine ili pokretnine (plovila, mobilne kućice i sl.) izvan mjesta prebivališta, a koji su se zatekli u vrijeme izbijanja pandemije ili su napustili svoju zemlju kako bi izbjegli pandemiju u njoj. S obzirom na mobilnost turista i želje za mijenjanjem destinacije postavlja se pitanje prava na kretanje i praćenje kretanja.

Samo ovih nekoliko činjenica ukazuje da je zdravstvena sigurnost povezana i s ekonomijom, jer s manjim brojem turista na određenom prostoru smanjuju se prihodi, a s povećanjem zdravstvene sigurnosti (higijena, osiguranjem dovoljnog broja liječnika, testiranje i dr.) rastu troškovi.

Pandemija je pokazala kako zdravstvena sigurnost u turizmu (turista, dionika u turizmu i domicilnog stanovništva) možda nije bila dovoljno isticana, ali sada se pokazala vrlo važnom te da ju je potrebno uzeti u obzir prilikom planiranju i praćenja održivog razvoja turizma. Stoga je možda vrijeme da se na globalnoj razini uspostave novi odnosi, između ostalog, za praćenje održivog razvoja turizma. Pri tome se misli na uspostavu snažnije razmjene podataka između UNWTO (Svjetska turistička organizacija) i WHO (Svjetska zdravstvena organizacija) kroz praćenje parametara zdravstvene sigurnosti i zdravstvenih sustava na svim razinama (broja liječnika u sezoni i van sezone, organizacijom javno zdravstvenog sustava, provedbom testiranja, brojem oboljelih i dr.).

Zdravstvene prilike u turizmu povezane su i s organizacijom javno zdravstvenog sustava te se pokazalo da tamo gdje postoji kvalitetno organiziran javno zdravstveni sustav (bez obzira s koliko sredstava raspolaže) zaraza se koliko toliko držala pod kontrolom te nije snažno ugrožavala postojeći sustav.

² I sada je za putovanje npr. u pojedine države u Africi moguće uz cijepljenje i upotrebu lijekova.

Možda će medicinski, zdravstveni, dentalni turizam i dr. vrste i oblici turizma dobiti novo značenje i biti jače povezani sa zdravstvenom sigurnošću i zdravstvenim sustavom.

Pandemija je pokazala kako je potrebno preispitati interdisciplinarne odnose u turizmu i to kroz planiranje i provedbu. Pri tome se ne misli samo na odnos turizma i zdravstvene sigurnosti, već i na uspostavu novih ekonomskih, pravnih, prometnih, prostorno-planerskih, arhitektonskih i dr. odnosa.

Sve ove činjenice ukazale su višedimenzionalnost zdravstvene sigurnosti, jer je povezana i fizičko-prostornom, tehničko medicinskom, poslovnom i osobnom sigurnošću koja traži integralni, odnosno interdisciplinarni pristup.

Poznato je da se povjerenje između turističke ponude i potražnje dugo gradi, a može se zbog izvanrednih situacija vrlo lako izgubiti, što je možda i najveći problem. Kako je briga o zdravlju vrlo važna, strah od zdravstvene nesigurnosti (zbog nekontroliranog i brzog širenja nove, nepoznate i potencijalno smrtonosne zarazne bolesti na globalnoj razini) može predstavljati očekivanu reakciju kod turista i domicilnog stanovništva.

Pretpostavlja se da će i osjećaj zdravstvene sigurnosti u turizmu, postati jedan od važnih dojmova i izazova za destinaciju, ali i sve dionike u turizmu kao i lokalno stanovništvo. Stoga će za turizam možda biti sve više važna percepcija o kvalitetnoj zdravstvenoj sigurnosti i uslugama pa će i u tom smislu biti potrebno proširiti istraživanja.

U turističkoj promociji Hrvatske ona bi u ovim prilikama, između ostalog, trebala naglašavati i isticati tradiciju i rezultate javno zdravstvenog sustava.

Doc.dr.sc. Jasenka Kranjčević,
Institut za turizam